

ere fremkomne under Forhandlingerne, ville kunne føres frem i det Udvalg, der bliver nedsat om denne Sag.

Marott: Jeg skal først tillade mig at sige et Par Ord til det ærede Medlem for Fredensborg (L. Pedersen), som jeg mener bør siges under denne Forhandling. Det ærede Medlem gjorde gældende, at han ikke var nogen Tilhænger af offentligt Fæste, det være sig Stats- eller Kommune-fæste. Han mente, at offentligt Fæste vilde være et Tilbageskridt. Jeg vil blot dertil sige, at hvis man tænker sig et Fæste som i gamle Dage under Godsejerne, et Fæstemaal, hvorved der klæbede baade økonomisk og aandelig Tvang, saa vilde offentligt Fæste ganske rigtig kun være et Tilbageskridt. Men offentligt Fæste er et Fremskridt, fordi vi ikke maa tænke os det offentlige Fæste saaledes, men som et Fæste under Samfundets Varetægt og Kontrol. Under saadanne Forhold vil en Husmand være stillet frit og uafhængigt og ikke paa nogen Maade under den Tvang eller Tyranni som i gamle Dage. Det ærede Medlem mente, at naar jeg her havde talt om Andelsdrift og sammenlignet den med Fællesdrift, som vi tænke os den kommende Tids Fællesdrift, saa passede Sammenligningen ikke. Men det ærede Medlem fremsatte kun denne Anskuelse som en ren og skær Paastand uden at komme nærmere ind paa Realiteten, og jeg er for saa vidt forhindret i at imødegaa ham og skal kun sige, at naar man ser paa hele Andelsbevægelsen, som den i Tidens Løb har artet sig, har man der et fortræffeligt Fremtidsbillede af Produktionen ude paa Landet. Ganske vist er den opstaaet ad frivillig Vej, men netop denne frivillige Produktionsform er — forekommer det mig — et meget bestemt Fingerpeg med Hensyn til Fremtidens Produktionsforhold derude

Det ærede Medlem for Sæby (Vilhelm Lassen) imødegik mine Udtalelser i Gaar og begyndte med at indrømme, at Socialdemokratiets Udviklingslære, altsaa den Vej, vi mene, at Udviklingen bør gaa, havde vist sig rigtig for Industriens Vedkommende, men derimod ikke ude paa Landet. Jeg skal, som det ærede Medlem for Aarhus søndre Valgkreds (Harald Jensen), indrømme, at Udviklingen paa Landet er gaaet i Retning af Smaadrift og ikke i Retning af det store Landbrug, men Grunden dertil er netop i væsentlig Grad, at man fra Lovgivningsmagtens Side, næsten saa langt tilbage, som vi have haft parla-

mentarisk Styre — fra Bondevennernes Tid til Dato — har vedtaget Love, hvorved vi søgte at imødegaa Udviklingen mod det store Landbrug — saaledes ved Fæsteafløsningsloven og mange andre Foranstaltninger — fra Lovgivningsmagtens Side, hvorved man har søgt at imødegaa denne Udvikling og at bevare de smaa Bedrifter, de smaa Landbrug. Jeg vil fremhæve, at netop denne Lov, som vi behandle i Dag, og som tidligere har været behandlet paa Rigsdagen, jo ogsaa kan betragtes som et væsentligt Skridt fra Lovgivningsmagtens Side til at forhindre denne Udvikling mod de store Landbrug. Men der er endvidere en Ting, som efter min Mening har været meget bestemmende for Udviklingen ude paa Landet, særlig her i Danmark, og det er netop Andelsbevægelsen. I intet andet Land i Verden har man Andelsbevægelsen, en Produktionsform for Landbruget som netop den Andelsdrift, vi have her i Danmark; og der er ingen Tvivl om — det ville ærede Medlemmer sikkert give mig Ret i — at Andelsbevægelsen paa Landet har i høj Grad bidraget til at styrke de mindre Landbrug i Kampen for Tilværelsen. Man har lagt de mange smaa Kapitaler sammen til en stor og derved, i nogen Grad i alt Fald, industrialiseret Landbruget, hvorved man har faaet det størst mulige Udbytte af Produktionen og har bevaret de smaa Bedrifter i væsentlig Grad. Det er paa den Maade, man herhjemme har imødegaaet den Udvikling, som Karl Marx forudsaa, og som er naaet meget vidt i Industrien, men ikke i særlig Grad har kunnet gøre sig gældende paa Landet, fordi man traf Lovforanstaltninger og andre Foranstaltninger derimod. Men naar nu Forholdet faktisk er det, kan jeg slutte mig til, hvad min ærede Kollega for Aarhus søndre Valgkreds udtalte før, at saa regne vi Socialdemokrater og maa regne med den Driftsform og i det hele taget de Tilstande, som i Øjeblikket ere ude paa Landet. Men jeg vil dog dertil sige, at hvem garanterer os, at disse Forhold i Fremtiden ville være de samme? Det ærede Medlem for Aarhus søndre Kreds antydede det før, idet han sagde: vi vide ikke, hvorvidt man i Fremtiden vil kunne bevare den samme Produktionsmaade ude paa Landet, som man har nu. Nej, det er jo ikke givet, at man kan vedblive derude med den dyriske Produktion. Man kunde tænke sig, at man i Fremtiden maatte gaa over til Kornproduktion, og derved vilde med et Slag hele Landbrugets Fysiognomi fuldstændig forandres. Men det